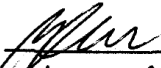


**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра епізоотології та паразитології**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**  
Завідувач кафедри  
епізоотології та паразитології

 (В.Ю.Кассіч)  
“ 01 ” 06 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)**

**ПП.17 Організація та економіка ветеринарної справи**

**Спеціальність: 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»**

**Освітня програма : ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»**


**Факультет: ветеринарної медицини**

2020-2021 навчальний рік

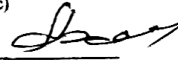
Робоча програма з дисципліни «**Організація та економіка ветеринарної справи**»  
для студентів за спеціальністю 212«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

**Розробники:**

Фотіна Г.А. доктор ветеринарних наук, професор

  
(підпис)

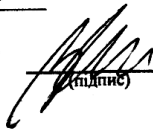
Фотін А.І. кандидат ветеринарних наук, доцент

  
(підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри епізоотології та паразитології

Протокол від " 1 " 06 року № 15

Завідувач кафедри епізоотології та паразитології

  
(підпис) (В.Ю.Кассіч)  
(прізвище та ініціали)

**Погоджено :**

Гарант освітньої програми

  
( Фотіна Т.І. )

Декан факультету

  
( Нечипоренко О.Л. )

Методист відділу якості освіти  
ліцензування та акредитації

  
( )

Зареєстровано в електронній базі: дата: 03.07 2020 р.

### 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: <b>21 «Ветеринарна медицина»</b>	<b>Нормативна</b>	
Модулів – 2	Спеціальність: <b>212«Ветеринарн гігієна, санітарія і експертиза»</b>	<b>Рік підготовки:</b> 2020-2021-й	
Змістових модулів: 7		<b>Курс</b>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		4	
Загальна кількість годин -120		<b>Семестр</b>	
		7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –1 самостійної роботи студента –3	Освітній ступінь: <b>магістр</b>	<b>Лекції</b>	
		16 год.	
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		<b>Лабораторні</b>	
		14 год	
		<b>Самостійна робота</b>	
		90 год.	
<b>Індивідуальні завдання:</b> -			
<b>Вид контролю</b>			
	екзамен		

#### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить %:

для денної форми навчання – 25/75

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** Організація і економіка ветеринарної справи – як наукова дисципліна, вивчає завдання та організаційні форми ветеринарної медицини, організацію і економіку ветеринарних заходів, методи праці фахівців ветеринарної медицини підприємств, установ та організацій, державний ветеринарно-санітарний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин.

**Завдання:** вивчення питань організації планування, фінансування та управління ветеринарною справою, організації державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду.

### *У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:*

**знати:** основи ветеринарної справи України; законодавство з питань ветеринарної медицини; з питань якості і безпеки продукції тваринництва, з питань державного контролю за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин; організацію державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду; об'єкти нагляду і компетенцію державних інспекторів ветеринарної медицини; інструкцію фінансування установ державної ветеринарної медицини; організацію матеріально-технічного забезпечення ветеринарних заходів, інструкцію з ветеринарного обліку та звітності; міжнародні ветеринарні організації.

**вміти:** складати акти на проведення ветеринарних заходів, організувати перевірку відповідності діяльності операторів ринку вимогам законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, оформлювати протоколи, постанови на порушення ветеринарного законодавства; розраховувати економічну ефективність ветеринарних заходів; скласти план інспекторської перевірки об'єктів і оформити документи результатів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду; скласти кошторис бюджетної установи державної ветеринарної медицини, план матеріально-технічного забезпечення, оформити документи ветеринарного обліку та звітності.

**3. Програма навчальної дисципліни  
(рекомендована до затвердження Вченою Радою СНАУ  
від 21.04.2017 протокол № 23)**

**Змістовий модуль 1. Загальні організаційні питання.** Особливості ветеринарної медицини в Україні. Ветеринарні заходи. Наукові основи ветеринарних заходів. Право займатися ветеринарною практикою. Підприємницька та індивідуальна трудова діяльність спеціалістів ветеринарної медицини. Система ветеринарної медицини та керівництво ветеринарною справою в Україні.

Законодавство з питань ветеринарної медицини в Україні. Основи законодавчої регламентації ветеринарної справи. Закон України «Про ветеринарну медицину», його зміст і значення.

**Змістовий модуль 2. Організація ветеринарної справи в районах, містах та господарствах.** Положення про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Кабінеті Міністрів України. Положення про підприємства та установи ветеринарної медицини. Організація ветеринарної справи в державних підприємствах та установах ветеринарної медицини. Організація служби ветеринарної медицини в районі. Організація служби ветеринарної медицини в господарствах. Організація ветеринарної справи в містах. Складання документації проведених ветеринарних заходів, обстеження господарств, ферм. Державний ветеринарний контроль у районі. Районна державна лабораторія ветеринарної медицини. Лабораторія ветсанекспертизи на продовольчих ринках, її завдання. Порядок встановлення та зняття карантину. Конвенційна заборона. Організація заходів щодо ліквідації хронічних інфекційних хвороб.

**Змістовий модуль 3. Планування, організація та економіка ветеринарних заходів.** Значення науково обґрунтованого планування ветеринарних заходів щодо забезпечення ветеринарного обслуговування тваринництва та інших галузей народного господарства. Об'єкти планування у ветеринарній медицині. Принципи планування ветеринарних заходів. Дані ветеринарної статистики як джерело планування ветеринарних заходів. Організація ветеринарних заходів. Організація загальних протиепізоотичних заходів. Значення та завдання економічного аналізу ефективності ветеринарних заходів. Економічні збитки, яких завдають хвороби тварин. Основні види збитків, методика їх обчислення. Витрати на проведення ветеринарних заходів та методика їх визначення. Економічна ефективність ветеринарних заходів та методика їх визначення. Статистичні дані як джерело визначення економічної ефективності ветеринарних заходів. Методика визначення показників економічної ефективності ветеринарних заходів. Визначення коефіцієнтів захворюваності, летальності, окремих величин економічних збитків та витрат, інших середніх величин, що використовуються для аналізу ефективності ветеринарних заходів. Види ветеринарних планів та порядок їх складання.

Основні вимоги до ветеринарних планів. Перспективне, поточне та оперативне планування. Нормативний метод планування ветеринарних заходів.

**Змістовий модуль 4. Організація ветеринарного контролю та нагляду.** Мета та завдання ветеринарно-санітарного контролю, його сутність. Державний та виробничий ветеринарно-санітарний контроль, об'єкти та методи контролю, ветеринарно-санітарні заходи. Державний ветеринарно-санітарний нагляд. Документи інспекторських перевірок. Основи ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Ветеринарно-санітарний контроль за утриманням тварин. Контроль за виробництвом, заготівлею, зберіганням, переробкою продуктів та сировини тваринного походження. Організація ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні. Прикордонні пункти державного ветеринарного контролю та організація їх роботи. Ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на підприємствах з переробки та зберігання сировини тваринного походження.

**Змістовий модуль 5. Фінансування, матеріально-технічне забезпечення служби ветеринарної медицини та підготовка спеціалістів ветеринарної медицини.** Джерела фінансування ветеринарних заходів: бюджетні асигнування, позабюджетні кошти підприємств і установ ветеринарної медицини та кошти господарств. Складання і затвердження планів фінансування ветеринарних заходів. Методика складання кошторису витрат районної лікарні державної ветеринарної медицини. Розпорядник коштів та бухгалтерський облік в установах державної ветеринарної медицини. Органи, підприємства і комерційні фірми ветеринарного постачання. Порядок ветеринарного постачання, складання заявок. Облік, зберігання та витрачання майна, інвентарю, медикаментів і дезінфікуючих засобів підприємствами і установами державної ветеринарної медицини сільгосп підприємствами. Відповідальність за зберігання матеріальних цінностей. Організація ветеринарної освіти.

**Змістовий модуль 6. Ветеринарний облік, звітність та діловодство.** Форми обліку ветеринарних заходів у підприємствах і установах ветеринарної медицини, сільгосп підприємствах, тваринницьких комплексах і кооперативах. Порядок ведення документів первинного ветеринарного обліку. Особливості ветеринарного обліку в разі використання комп'ютерної техніки. Виписування ветеринарних довідок і свідоцтв, підготовка проектів, наказів, протоколів). Форми звітності, порядок їх складання та строки подання. Термінові подання та оперативні повідомлення про виявлення заразних захворювань. Ветеринарна статистика та її значення.

**Змістовий модуль 7. Міжнародні ветеринарні організації та ветеринарна служба в окремих зарубіжних країнах.** Міжнародні ветеринарні організації: Всесвітня ветеринарна асоціація, Міжнародне епізоотичне бюро, ветеринарні

відділи при ООН та ВООЗ. Участь спеціалістів ветеринарної медицини у роботі Всесвітніх ветеринарних конгресів, міжнародне епізоотичне бюро, симпозіумів, з'їздів, конференцій. Зв'язок служби ветеринарної медицини України з міжнародними організаціями та ветеринарними службами зарубіжних країн. Організація ветеринарної служби в окремих зарубіжних країнах. Міжнародна епізоотична служба.

## 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усьо-го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1. Загальні організаційні питання. Планування, організація та економіка ветеринарних заходів.</b>												
ЗМ 1. Загальні організаційні питання.	6	4		2								
ЗМ 2. Організація ветеринарної справи в районах, містах та господарствах.	36	2		2		32						
ЗМ 3. Планування, організація та економіка ветеринарних заходів.	6	2		4								
<b>Разом за модуль 1</b>	<b>48</b>	<b>8</b>		<b>8</b>		<b>32</b>						
<b>Модуль 2. Організація ветеринарного контролю та нагляду. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення служби ветеринарної медицини та підготовка спеціалістів ветеринарної медицини</b>												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМ 4. Організація ветеринарного контролю	34	2		2		30						
ЗМ 5. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення служби ветеринарної медицини та підготовка спеціалістів ветеринарної медицини	32	2		2		28						
ЗМ 6. Ветеринарний облік, звітність та діловодство	4	2		2								
ЗМ 7. Міжнародні ветеринарні організації та ветеринарна служба в окремих зарубіжних країнах.	2	2										
<b>Разом за модуль 2</b>	<b>72</b>	<b>8</b>		<b>6</b>		<b>58</b>						
<b>Усього годин за семестр</b>	<b>120</b>	<b>16</b>		<b>14</b>		<b>90</b>						



### 5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p><b>Тема 1: Основи ветеринарної справи в Україні. Система ветеринарної медицини та керівництво ветеринарною справою в Україні.</b></p> <p>1. Особливості ветеринарної медицини в Україні.            2. Ветеринарні заходи.            3. Наукові основи ветеринарних заходів.            4. Право займатися ветеринарною практикою.</p>	2
2	<p><b>Тема 2. Основи законодавчої регламентації ветеринарної справи.</b></p> <p>1. Основи законодавчої регламентації ветеринарної справи.            2. Закон України «Про ветеринарну медицину», його зміст та значення.            3. Ветеринарна справа як система державних органів, підприємств, установ ветеринарної медицини (організаційна структура ветеринарної медицини в Україні.)</p>	2
3	<p><b>Тема 3. Організація роботи державних протиепізоотичних комісій.</b></p> <p>1. Положення про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при Кабінеті Міністрів України.            2. Положення про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при обласній державній адміністрації.            3. Положення про Державну надзвичайну протиепізоотичну комісію при районній державній адміністрації.</p>	2
4	<p><b>Тема 4: Планування та організація ветеринарних заходів. Економіка ветеринарних заходів.</b></p> <p>1. Значення науково обґрунтованого планування ветеринарних заходів щодо забезпечення ветеринарного обслуговування тваринництва та інших галузей народного господарства.            2. Організація ветеринарних заходів.            3. Значення та завдання економічного аналізу ефективності ветеринарних заходів.            4. Економічні збитки, яких завдають хвороби тварин.            5. Витрати на проведення ветеринарних заходів та методика їх визначення.            6. Економічна ефективність ветеринарних заходів та методика їх визначення.            7. Статистичні дані як джерело визначення економічної ефективності ветеринарних заходів.            8. Методика визначення показників економічної ефективності ветеринарних заходів.            9. Визначення коефіцієнтів захворюваності, летальності, окремих величин економічних збитків та витрат, інших середніх величин, що використовуються для аналізу ефективності ветеринарних заходів.</p>	2
5	<p><b>Тема 5. Основи ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні.</b></p> <p>1. Мета та завдання ветеринарно-санітарного контролю, його</p>	2

	сутність. 2. Державний та виробничий ветеринарно-санітарний контроль, об'єкти та методи контролю. 3. Ветеринарно-санітарні заходи, їх зв'язок із санітарно-епідеміологічною службою.	
6	<b>Тема 6. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення ветеринарних заходів.</b> 1. Джерела фінансування ветеринарних заходів: бюджетні асигнування, позабюджетні кошти підприємств і установ ветеринарної медицини, відрахування від коштів держстраху та кошти господарств. 2. Матеріально-технічне забезпечення ветеринарних заходів. 3. Організація ветеринарного постачання.	2
7	<b>Тема 7. Ветеринарний облік та звітність.</b> 1. Форми обліку ветеринарних заходів у підприємствах і установах ветеринарної медицини, сільгосппідприємствах, тваринницьких комплексах і кооперативах. 2. Порядок ведення документів первинного ветеринарного обліку. 3. Особливості ветеринарного обліку у разі використання комп'ютерної техніки. 4. Форми звітності, порядок їх складання та строки подання. 5. Термінові подання та оперативні повідомлення про виявлення заразних захворювань. 6. Ветеринарна статистика та її значення. 7. Використання ЕОМ для обробки та аналізу ветеринарної звітності. 8. Найновіші технічні засоби для обробки ветеринарної статистики.	2
8	<b>Тема 8. Ветеринарне діловодство. Міжнародні ветеринарні організації.</b> 1. Ветеринарні документи: свідоцтва, довідки, акти, протоколи, тощо. 2. Ведення та зберігання справ у підприємствах та установах ветеринарної медицини. 3. Міжнародні ветеринарні організації: Всесвітня ветеринарна асоціація, Міжнародне епізоотичне бюро, ветеринарні відділи при ООН та ВООЗ. 4. Зв'язок служби ветеринарної медицини України з міжнародними організаціями та ветеринарними службами зарубіжних країн.	2
	<b>Разом</b>	<b>16</b>

### 8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1:</b> Законодавство з питань ветеринарної медицини в Україні Закон України «Про ветеринарну медицину», постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів).	2
2	<b>Тема 2.</b> Положення про підприємства та установи ветеринарної медицини. Організація ветеринарної справи в державних підприємствах та установах ветеринарної медицини. Організація служби ветеринарної медицини в районі. Розрахунок штату працівників ветеринарної медицини. Організація служби ветеринарної медицини в господарствах. Організація ветеринарної справи в містах. Складання документації проведених ветеринарних заходів, обстеження господарств, ферм. Складання проекту рішень місцевої держадміністрації з питань ветеринарної медицини.	2
3	<b>Тема 3.</b> Планування ветеринарних заходів, складання річних планів ветеринарних заходів. Складання протиепізоотичних планів ветеринарних заходів. Складання планів ветеринарних заходів проти незаразних хвороб.	2
4	<b>Тема 4.</b> Економіка ветеринарних заходів. Вивчення методики визначення економічної ефективності ветеринарних заходів. Вивчення методики розрахунків економічних збитків та економічної ефективності ветеринарних заходів у випадку інфекційних, інвазійних, незаразних хвороб тварин.	2
5	<b>Тема 5.</b> Складання плану фінансування ветеринарних заходів. . Розрахунки розцінок на ветеринарне обслуговування тварин за умов госпрозрахунку. Організація ветеринарного постачання на базі корпорації «Укозооветпромстач».	2
6	<b>Тема 6.</b> Ветеринарний облік. Ветеринарна звітність та діловодство (складання облікової документації).	2
7	<b>Тема 7.</b> Виписування ветеринарних довідок і свідоцтв, підготовка проектів наказів, протоколів). Складання документів інспекторських перевірок. Оформлення документів на стягнення штрафів за порушення Закону України «Про ветеринарну медицину»	2
<b>Всього</b>		<b>14</b>

## 9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>ЗМ 2.</b> Організація ветеринарної справи в районах, містах та господарствах.	32
2	<b>ЗМ 4.</b> Організація ветеринарного контролю.	30
3	<b>ЗМ 5.</b> Фінансування та матеріально-технічне забезпечення служби ветеринарної медицини та підготовка спеціалістів ветеринарної медицини	28
<b>Всього</b>		<b>90</b>

## 11. Методи навчання

### 1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод.

### 2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*.

2.2. *Методи синтезу*.

### 3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний* (проблемно-інформаційний)

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

**4. Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій )

**5. Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій.

## 12. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ECTS

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- результати виконання та захисту лабораторних робіт;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- написання рефератів;

- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- навчально-дослідна робота;

### 13. Розподіл балів, які отримують студенти (екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота							Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест-екзамен	СРС	Сума
Модуль 1 20 балів			Модуль 2 20 балів								
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6	ЗМ7	55 (40+15)	15	30	15	100
6	7	7	5	5	5	5					

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
75-81	<b>C</b>		
69-74	<b>D</b>	задовільно	
60-68	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### 14. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки «Основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» Автори **Фотіна Г.А., В.Ю.Кассіч, Фотін А.І.**

Затверд. Вчена рада ФВМ протокол № 2 від 5.11.18 р

2. Методичні вказівки «Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду»

Автори **Фотіна Г.А., Фотін А.І.**

Затверд. Вчена рада ФВМ протокол № 2 від .5.11.18 р

3. Методичні вказівки «Державний контроль харчових продуктів тваринного походження та живих тварин» Автори **Фотіна Г.А., Фотін А.І.**

Затверд. Вчена рада ФВМ протокол № 2 від .5.11.18 р

4. Методичні вказівки «Державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»

Автори Фотіна Г.А., Фотін А.І.

Затверд. Вчена рада ФВМ протокол № 2 від .5.11.18 р

5. Методичні вказівки до самостійної роботи "Державний контроль харчових продуктів тваринного походження та живих тварин" .

Автори: **д.в.н., професор Фотіна Г.А. к.в.н., доцент Фотін А.І.** Затверджено МРФВМ протокол № 2 від 4.11.19 р.

6. Методичні вказівки до самостійної роботи "Здійснення державного контролю на кордоні та в країнах-експортерах" **стр.36** для 1 маг, спеціальність 211 «Ветеринарна медицина», денна ФН 1 маг, спеціальність 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», денна ФН

Автори: **д.в.н., професор Фотіна Г.А. к.в.н., доцент Фотін А.І.** Затверджено МРФВМ протокол № 2 від 4.11.19 р.

7. Методичні вказівки до самостійної роботи "Відповідальність за порушення закону, законодавства про харчові продукти та корми"

Автори : **д.в.н., професор Фотіна Г.А. к.в.н., доцент Фотін А.І.** Затверджено МРФВМ протокол № 2 від 4.11.19 р.

## 15. Рекомендована література

### Базова

1. А.Ф.Євтушенко, М.Т.Радіонов . Організація та економіка ветеринарної справи вид. Арістей. Київ. 2004, с. 284.
2. Недосєков В.В., Хаунхорст Е., Ситник В.А., Шевчук В.М., Жуковський М.О. Навчальний посібник «Організація та економіка ветеринарної справи». Київ. 2019, с. 407.

### Допоміжна

1. Закон України “Про ветеринарну медицину”, Київ, 2008.
2. Положення та інструкції в ветеринарній медицині.

## 16. Інформаційні ресурси

1. [www.vet.gov.ua](http://www.vet.gov.ua) – Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
2. Сайт Держпродспоживслужби України